

**РЕЗУЛЬТАТИ
ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені А.С. МАКАРЕНКА
ЩОДО ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ**

Анонімне анкетування щодо дотримання принципів академічної доброчесності серед здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка було проведене згідно з календарем моніторингових заходів на 2023-2024 навчальний рік. Запропонована анкета містила 17 запитань (15 «закритої» та 2 «відкритої» форми). Опитування здійснювалось дистанційно, з використанням Google Forms.

Аналіз результатів анкетування, у якому взяли участь 315 респондентів, дозволив з'ясувати, що 98,7% опитаних здобувачів вищої освіти знайомі з поняттям «академічна доброчесність»; 98,1% розуміють значення терміну «плагіат» та усвідомлюють можливі ризики, пов'язані з його практичним використанням.

Використовуючи множинний вибір, було з'ясовано, що з-поміж найбільш відомих проявів академічної недоброчесності студенти знайомі з такими поняттями, як:

- академічний плагіат (86,3%);
- хабарництво (73,3%);
- фальсифікацію (64,1%);
- необ'єктивне оцінювання (52,7%);
- фабрикацію (42,5%);
- самоплагіат (36,2%).

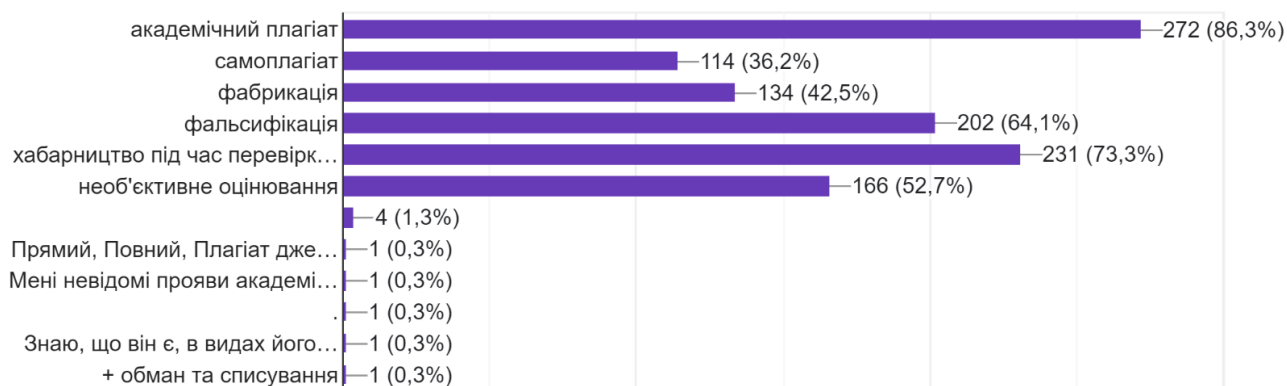

Рис. 1. Розподіл відповідей щодо проявів академічної недоброчесності.

Переважна більшість опитаних (83,8%) ознайомлена з тим фактом, що в університеті використовують програмні продукти для виявлення плагіату в студентських роботах. На думку здобувачів вищої освіти, до такої перевірки слід залучати:

- наукові статті (52,4%);
- конкурсні роботи (50,5%);
- підручники (30,2%);
- посібники (25,7%);
- монографії (25,7%);
- усе перераховане (25,7%).

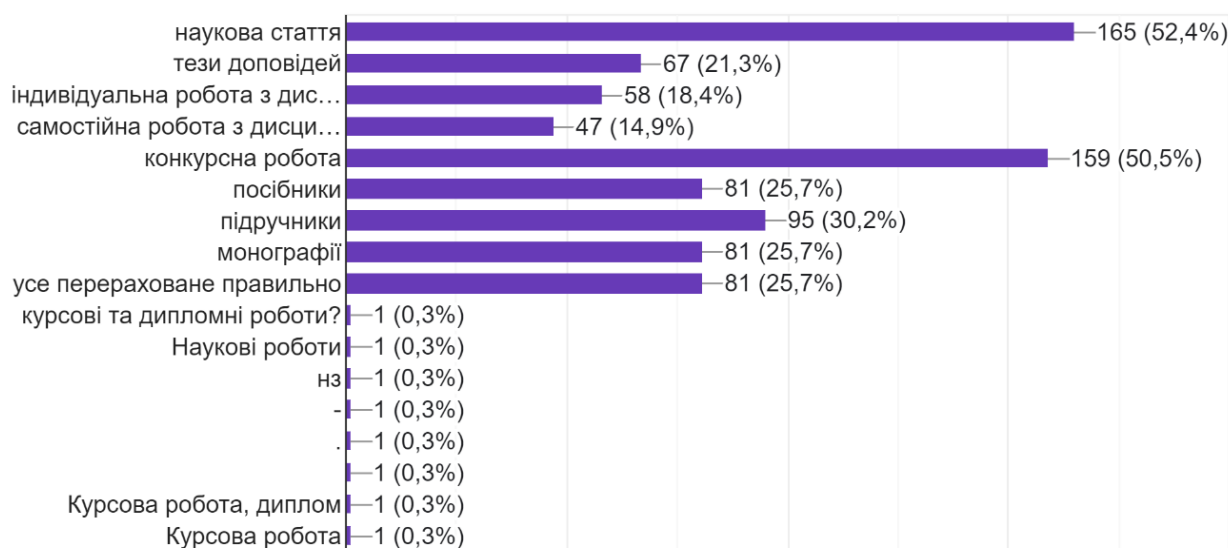

Рис. 2. Розподіл відповідей щодо видів студентських робіт, які в обов'язковому порядку мають проходити перевірку на плагіат.

При цьому 97,5% опитуваних знають про заходи, які вживаються при виявленні академічного плагіату. При цьому опитані здобувачі освіти зазначили, що при виявленні плагіату у студентських наукових роботах ознайомлені з даними наслідками:

- виконання роботи не зараховується (68,9%);
- здійснюється вибіркова повторна перевірка на плагіат (47,9%);
- проводяться роз'яснювальні бесіди (42,5%);
- робота студента не допускається до захисту (37,5%);
- негативний вплив на підсумкову оцінку (36,8%), тощо.

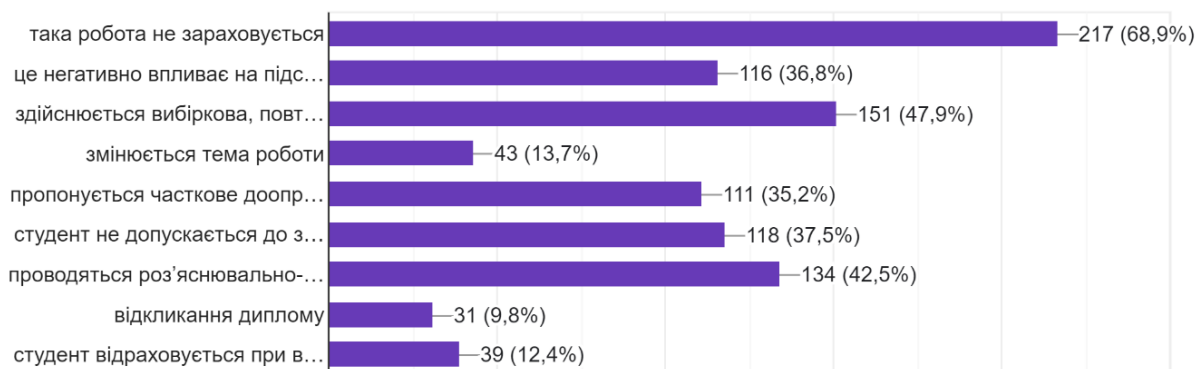

Рис. 3. Розподіл відповідей щодо наслідків виявлення плагіату у студентських наукових роботах.

Більшість здобувачів вищої освіти (86,7%) ознайомлені з правилами проведення цитувань. Можемо припустити, що інша частина студентів навчається на I та II курсах (OP бакалавр) і не мали досвіду підготовки наукових робіт.

Аналіз відповідей респондентів на запитання: «Чи доводилося Вам протягом усього періоду навчання в університеті вдаватися до проявів академічної недоброчесності?», дозволив з'ясувати, що:

- матеріалами з Інтернет-мережі використовували 41,3% опитаних;
- за підказками до одногрупників звертались 19,7% студентів;
- 9,8% користувалися шпаргалками;
- вдавались до списування 8,9 % респондентів.

При цьому 53,7% респондентів не вдавались до проявів академічної недоброчесності взагалі.

Варто зазначити, що перевірку наукових робіт різного типу на плагіат здійснюють 85,7% здобувачів вищої освіти (постійно чи іноді); інші респонденти (14,6%) ніколи подібної перевірки не проводили.

При цьому процес написання наукової роботи для більшості опитаних (73%) складається з опрацювання всіх доступних матеріалів, їх аналізу та цитування відповідно до вимог. В окремих випадках опрацьовуються лише доступні матеріали (18,7% респондентів). 1,3% опитаних здобувачів освіти зізналися, що копіюють текст з інтернету без змін та відповідних посилань; також спостерігаються поодинокі випадки перефразування чужого тексту та здійснення перекладу тексту з іноземної мови на українську без зазначення джерела.

Переважає більшість респондентів (89,8%) відмітили, що знайомі з нормативними документами, які регламентують упровадження академічної доброчесності в університеті, та підписували Декларацію академічної

добročесності студента СумДПУ імені А.С. Макаренка (83,2%).

Майже всі опитані респонденти (89,8%) зазначили, що були учасниками різноманітних заходів (семінарів, тренінгів тощо) щодо процедури дотримання принципів академічної доброчесності в університеті.

Запитання відкритої форми передбачали моніторинг студентського бачення й усвідомлення основних наслідків порушення академічної доброчесності. Так, серед наслідків порушення принципів академічної доброчесності, опитані респонденти виокремили наступні:

- наслідки, пов'язані з оцінюванням наукової роботи, у тому числі доопрацювання роботи, її незарахування або недопуск здобувача до захисту (на це вказало 24,8% респондентів);

- наслідки, пов'язані з перебуванням здобувачів у навчальному закладі, у тому числі відрахування із закладу освіти, позбавлення академічної стипендії та відповідних нарахованих пільг (17,5%);

- наслідки, пов'язані з моральними нормами, у тому числі для самого студента, у тому числі: втрата авторитету серед одногрупників та викладачів, втрата довіри до студента, втрата репутації та довіри в академічному середовищі (14,3%);

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми (5,4%);

- наслідки, які виділили здобувачі вперше у цьому навчальному році – це негативний вплив академічної недоброчесності на імідж навчального закладу (4,8%);

- поширення проявів корупції (1,9%);

- відсутність освітньо-наукового розвитку студента, зниження якості освіти (1%).

Здобувачами вищої освіти були внесені пропозиції щодо підвищення рівня академічної доброчесності в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка:

- оскільки опитування респондентів проводилося в рамках університетської Декади популяризації принципів академічної доброчесності, то одним з основним побажанням опитаних було збільшення кількості тренінгів та вебінарів на дану тему, а також онлайн курсів, консультацій, конференцій для студентів з цього питання;

- створення стимулюючого середовища, де цінується інтелектуальна чесність;

- створення ефективної системи контролю та реагування на порушення етичних та доброчесних норм, включаючи належне розглядання скарг та повідомлень про можливі порушення;

- підвищення рівня обізнаності викладачів з теми академічної доброчесності для з метою відповідного якісного навчання студентів;

- забезпечення належної підготовки викладачів та студентів щодо етики академічних відносин.

Отже, аналіз результатів моніторингу свідчить про належний рівень дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами вищої освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Для популяризації принципів академічної доброчесності пропонуємо:

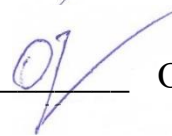
1. На локальному рівні урізноманітнити заходи, спрямовані на формування сталого розуміння необхідності дотримання принципів наукової етики та академічної доброчесності в ході виконання навчальних завдань та написання наукових робіт.
2. Кураторам академічних груп, керівникам студентських наукових робіт продовжувати впроваджувати принципи академічної доброчесності в освітній процес.
3. Розширити список обов'язкових наукових робіт для перевірки на плагіат.
4. Систематично наповнювати сайт Наукової бібліотеки СумДПУ імені А.С. Макаренка актуальними публікаціями.

Фахівець Центру забезпечення
якості вищої освіти

Олена Мичкіна

Начальник Центру забезпечення
якості вищої освіти

Оксана Одінцова